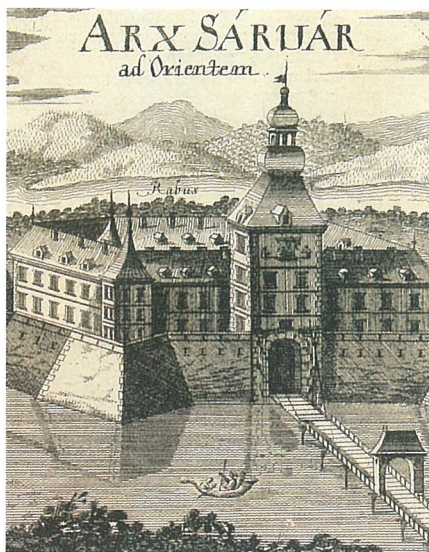

Sylvester János

(Szinyérváralja, 1504 k.–[?], 1522. május 6. előtt)

Matthias Greischer (?–1712): Sárovar látképe.
17. század. Rézmetszet. MNMTKCS

Sylvester János 1526-tól Krakkóban, 1529-től Wittenbergben járt egyetemre. Itt a kor híres tudósa, Melanchthon tanítványa volt. 1534-től pártfogója, Nádasdy Tamás birtokán, Sárovaron az elemi iskolában tanított, elkészítette Újszövetség-fordítását. 1543-tól a bécsi egyetemen hébert, görögöt és históriát adott elő.

Krakkóban egy alapfokú latin nyelvtankönyv német és lengyel kiegészítéseihez magyar változatokat csatolt (*Rudimenta Grammatices Donati*, 1527). Ez a legrégebbi ismert nyomtatvány, amelyik összefüggő magyar szöveget tartalmaz, ugyanis Sylvester közölte a Miatyánk és az Üdvözlégy szövegét anyanyelvén. Az iskolás gyerekek fogalomkincséhez alkalmazkodó beszélgetésgyűjteményben (*Puerilium colloquiorum formulae*, 1527) ugyancsak latin–német–lengyel–magyar párhuzamos szövegek szerepelnek. Sylvester szabad tolmácsolása nemcsak nyelvészeti, hanem művelődéstörténeti szempontból is becses emlék.

A magyar nyelvtan első ismert rendszerezésében (*Grammatica Hungarolatina*, Újsziget, 1539) Sylvester (után) elsőként Sylvester készítette el a teljes magyar nyelvű Újszövetséget (*Újtestamentum magyar nyelven*, Újsziget, 1541). Ez az első, Magyarországon előállított magyar nyelvű könyv. Sylvester magyar disztichonokban írt bevezetést az egész munkához és egyes részekhez. Ezek az első hosszabb, metrikai szempontból kifogástalan magyar időmértékes versek. A fordításhoz csatolt magyarázatok között Sylvester a metaforikus kifejezőmódról szólva a virágénekekre is utal: költői értüküket a képes beszédben látja.

Megjelentek latin versei: Szűz Máriáról és Római Szent Kelemenről (1527), elégiája a törökök ellen (1544), Bécszet megszemélyesítő költeménye (1546), Anna királynő sírverse (1548), a feltámadott Jézus panasza (1550 k.), a hit panasza (1551).

Bartók István,

MTA Irodalomtudományi Intézet

Ajánlott művei kísérőtanulmánnyal: *Uy Testamentum Mag'ar n'elvenn, mell'et az Görög és Diák n'ekwből uijonnan fordíjtánk, a Mag'ar n'ipnek Kereft'en hütben valo ippilisire*. Újsziget, 1541. A faksimile szöveget gondozta és a kísérőtanulmányt írta: Varjas Béla. Bp., 1960. (Bibliotheca Hungarica Antiqua, I.); *Grammatica Hungarolatina in usum puerorum recens scripta Ioanne Sylvestro Pannonio autore*. Újsziget, 1539. A faksimile szöveget közzétette: Kőszeghy Péter, a kísérőtanulmányt írta: Szörényi László. Bp., 1989. (Bibliotheca Hungarica Antiqua, XXII.). Balázs János: *Sylvester János és kora*. Bp., 1958.